

N:o 48.

Af Herr J. M. Svenson: Angående underdånig skrifvelse, rörande förändrade grunder för skollärare- samt förenade klockare- och skolläraretjensters tillsättande.

Då Regering och Riksdag alltjemt egna åt folkskoleväsendet och dess utveckling den största omsorg, och man gläder sig åt allt hvad som göres för det uppväxande släktets undervisning och uppfostran till fromma för kyrka och samhälle, så är det ju icke att undra öfver, om man fäster en synnerlig uppmärksamhet vid eller närmare granskar de stadgar och förordningar, som beröra skolan och hennes lärare. Och ledes man vid en dylik granskning af den grundsatsen — och den grundsatsen torde ännu ingen vilja bestrida — att de skattdragande böra åtnjuta rättigheter, som svara mot dem tillkommande skyldigheter, så finner man ovilkorligen en oformlighet, för att ej säga orättvisa, i det sätt, hvarpå nu folkskolelärare tillsättas. När, såsom bekant är, Kongl. stadgan af den 18 Juni 1842 föreskrifver, att skollärare skola tillsättas på samma sätt som klockare, och Kongl. resolutionen på allmänna besvär den 20 November 1786 bestämmer, att klockare skall anställas genom laglig votering efter gårdatal, så lägges tydligen gårda- eller hemmantalet till grund för rösträtt äfven vid skollärareval. Men icke kan denna röstgrund vara med billighet och rättvisa öfverensstämmande, då lärarelöner och andra kostnader för skolans underhåll — ja, enligt sista nådiga förordningen i detta hänseende, till och med kostnaden för uppbyggande af skolhus numera uttaxeras efter fyrk, och icke efter hemmantal. Nej, billighet och rättvisa synas mig i det stället fordra, att vid skollärares tillsättande alla de, som bidraga till skolan, erhålla en mot deras bidrag svarande rösträtt. Om detta är obestriddigt i fråga om sådana lärare, som ej med skolan förena någon annan af kommunen bekostad tjänst, så kunde rättvisan i införandet af en sådan röstgrund deremot tyckas tvifvelaktig, der förhållandet är sådant. Jag tänker här särskildt på de skollärare, som derjemte äro klockare eller orgelnister. Men icke heller vid fyllandet af sådana platser kan jag finna någon obillighet, om det gamla

gamla valsättet får vika för ett nytt och mera tidsenligt, och det på den grund, att skolläroretjensten både är den ojemförligt viktigaste och den för innehafvaren i allmänhet indräktigaste eller, sedd från kommunens sida, den som kräfver de största pekuniära uppoffringar. I sammanhang härmed kan jag ej underlåta att vända mig mot en föreskrift, som visserligen för sin tid kunde hafva goda skäl för sig, men som numera kan anses såsom föråldrad: jag menar föreskriften i förut påpekade resolution och folkskolestadga, att vid klockare- och skolläraresysslas besättande kyrkoherdens röst skall räknas lika med hälften af de utaf församlingen afgifna. Visa församlingsboarne, såsom de utan tvifvel göra på de flesta orter, ett ständigt stigande intresse för folkskolornas ordnande och höjande, och skönjer man deri att de medelbart eller omedelbart blifvit berörda af den upplysning, som sprides ut från dessa anspråkslösa lärosäten, så bör man söka undanröjda den misstro mot församlingsboarnes omdömesförmåga, som skyntar fram i denna opropotionella fördelning af röstmakten mellan församlingen och dennes pastor. Nog åstundar också den ene så väl som den andre en skicklig, nitisk och sedesam barnalärare. När härtill kommer, att pastor till följd af sina relativt stora inkomster sjelf vanligen disponerar öfver ett högt fyrktal och, der förhållandet mellan honom och församlingsboarne är godt, dessa äro vana att i dylika frågor begära hans råd, så torde han genom afståendet från den såsom pastor hitintills innehafda rösträtten vid de ofta nämnda valen förlora långt mindre, än det till en början kan synas. Jag föreslår derföre,

att Riksdagen hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhåller om sådan ändring i gällande författningar, att skollärore- och förenade klockare- och skolläroretjenster hädanefter tillsättas genom votering efter fyrk, samt att den föreskriften, att kyrkoherdes eller vikarierande kyrkoherdes röst skall räknas lika med halfva församlingens, måtte upphävas.

Då jag anhåller om remiss till vederbörligt Utskott, öfverlemnar jag till detta rättighet att, derest frågan i något ej synes fullt utredd, med afscende på motionen göra de ändringar och tillägg, som synas Utskottet lämpliga.

Stockholm den 24 Januari 1878.

J. M. Svenson,
från Östergötland.